# Wstęp

Zapraszam cię do poznania Ewangelii według Świętego Marka. Ewangelia Marka zawiera 16 rozdziałów i na 16 lekcji podzielimy nasze czytanie i studiowanie.

Karty pracy przeznaczone są dla każdej lekcji – rozdziału. Dostarczą ci pomocnych informacji do zrozumienia treści, wyznaczą też pewne zadania.

Przechowuj je w kopercie wklejonej na końcu książki. W tej książce masz tekst Ewangelii oraz dużo wolnego miejsca – szerokie marginesy a nawet całe wolne strony. Potraktuj je jako miejsce do twojej twórczości:

- podkreślaj,
- rysuj ramki
- stawiaj wykrzykniki, znaki zapytania i różne symbole
- koloruj,
- ozdabiaj,
- streszczaj
- notuj swoje myśli,
- przepisuj najpiękniejsze zdania
- szkicuj i rysuj
- rób wszystko, co przyjdzie ci do głowy i co sprawi, że więcej zapamiętasz a poznane treści zostaną z tobą na zawsze

**I nie bądź sztywniakiem** – nie musisz na każdej stronie zrobić wszystkiego z powyższej listy. Bardziej wolisz notować, to więcej notuj. Bardziej chcesz rysować, to więcej rysuj.

Ten sposób pracy z Pismem Świętym nazywa się **Bible Journaling** (czytaj: Baibl Dżurnaling). Jest to rodzaj pamiętnika, dziennika, tworzonego w oparciu o tekst Biblii. Notatki mają formę tekstu lub grafiki, powinny być odbiciem twojej kreatywności, utrwaleniem wszystkich myśli i uczuć, które pojawiły się przy lekturze Pisma Świętego.

Zobacz w Internecie jak robią to inni w swoich Bibliach: funawi.pl/BJ
Nie ma bardziej fascynującej rzeczy niż poznawanie Jezusa.
Zatem zaczynamy!

ks. Zbigniew Paweł Maciejewski
Chryzostom Pamiętny

# Przygotowanie do czytania – historia, geografia i kultura Ojczyzny Jezusa

Dla lepszego zrozumienia Ewangelii dobrze jest poznać historię, geografię i kulturę Ojczyzny Jezusa. Mówiąc o Ojczyźnie Jezusa mamy na myśli tereny dzisiejszego państwa Izrael, tam Jezus się urodził, tam wychował i większość Jego działalności tam miała miejsce. Na określenie tych krain używamy czasem nazwy Palestyna lub Ziemia Święta.

## HISTORIA

Jezus był Żydem, czyli należał do Narodu Wybranego. O tym narodzie mówimy też zamiennie – Izraelici. Dalekim przodkiem Jezusa i wszystkich Żydów był Abraham, który na polecenie Boga wyruszył w daleką drogę z Ur Chaldejskiego, miasta, które leżało na terenie dzisiejszego Iraku. Opisuje to wszystko Księga Rodzaju – pierwsza księga w Piśmie Świętym.

Wyruszył, by posiąść Ziemię Kanaan. To były mniej więcej tereny dzisiejszego państwa Izrael. Abraham dotarł do tej ziemi, ale nie posiadł jej na własność, był tam gościem, koczownikiem, który wraz ze swymi stadami często zmieniał miejsce zamieszkania.

Abraham miał syna Izaaka. Izaak syna Jakuba, zwanego także Izraelem. Abrahama, Izaaka i Jakuba nazywamy patriarchami. Słowo „pater" znaczy ojciec, słowo „arche" znaczy początek. „Patri" „archowie" zatem to tacy „ojcowie początku", możemy też powiedzieć „ojcowie założyciele" narodu żydowskiego.

Jakub miał dwunastu synów. Byli to: Ruben, Symeon, Lewi, Juda, Issachar, Zabulon, Józef, Beniamin, Dan, Neftali, Gad i Aser. Synowie ci dali początek tzw. pokoleniom Izraela.

Jeden z synów Jakuba, Józef, został przez braci sprzedany do Egiptu. W Egipcie Józef z niewolnika staje się drugim w państwie po faraonie. Wszystko dzięki swojej mądrości i darowi tłumaczenia snów. Gdy na okoliczne kraje spada klęska głodu Józef sprowadza do Egiptu swojego ojca oraz braci, którym przebacza ich występek.

W kolejnych pokoleniach sytuacja Żydów w Egipcie zmienia się. Z gości stają się niewolnikami, których coraz bardziej się ciemięży. Po kilkuset latach niewoli Bóg powołuje Mojżesza jako tego, który ma Naród Izraelski wyprowadzić z niewoli. Opisuje to druga księga Pisma Świętego – Księga Wyjścia.

Gdy na Egipt spadają plagi, zwłaszcza plaga śmierci pierworodnych, faraon decyduje się wypuścić Izraelitów, którzy po cudownym przejściu Morza Czerwonego rozpoczynają drogę do Ziemi Obiecanej.

Pierwszym etapem tej wędrówki jest góra Synaj. Na tej górze Bóg daje Mojżeszowi i Izraelitom tablice dziesięciu przykazań i zawiera z narodem Przymierze. Od tej chwili można w pełni mówić, że Izraelici stali się Narodem Wybranym.

Tablice z dziesięciorgiem przykazań Żydzi umieścili w Arce Przymierza. Była to drewniana skrzynia wyłożona złotem. Dzięki przymocowanym drążkom można ją było przenosić z miejsca na miejsce. Było to potrzebne, bo Żydzi czterdzieści lat szli do Ziemi Obiecanej, często zmieniając miejsce obozowania.

Dla Arki Przymierza zbudowano specjalny przybytek – namiot, który także przenoszono z miejsca na miejsce. Ten namiot służył jako mobilna świątynia. Na ołtarzu przed namiotem składano całopalne ofiary ze zwierząt.

Po czterdziestu latach Izraelici dotarli do swojej Ziemi Obiecanej. Izraelici weszli do niej pod przewodem Jozuego, następcy Mojżesza, zdobywając Jerycho i inne miasta. Opisuje to Księga Jozuego.

Przez wiele lat Żydzi żyli w Ziemi Obiecanej, każde pokolenie na swoim terytorium. Nie stanowili jednego państwa, raczej luźną federację, którą łączyło pokrewieństwo i wiara. Doraźną władzę nad plemionami sprawowali wtedy tzw. sędziowie – rozstrzygający spory a także dowodzący w wojnach. Czytamy o tym w Piśmie Świętym w Księdze Sędziów.

Po okresie sędziów Izraelici zapragnęli mieć króla. Pierwszym został Saul, z pokolenia Beniamina. Drugim Dawid, z pokolenia Judy. Dawid to ten, który pokonał w pojedynku potężnego Goliata. Na pewno pamiętasz, takich historii się nie zapomina. Dramatyczne dzieje dwóch pierwszych królów opisują Księgi Samuela.

Następcą Dawida był jego syn Salomon. Salomon zbudował w Jerozolimie świątynię, w której umieszczono arkę przymierza. Świątynia była odbiciem tego czym wcześniej był przybytek w formie dużego namiotu. Świątynia składała się z dwóch części – miejsca świętego i najświętszego.

W miejscu świętym był cały czas palący się siedmioramienny świecznik – menora, ołtarz na który każdego dnia kładziono chleby oraz ołtarz kadzenia, gdzie na rozżarzone węgle rzucano kadzidło. Do miejsca świętego każdego dnia wchodzili kapłani pełniąc swoje kapłańskie funkcje. W miejscu najświętszym była złożona Arka Przymierza z przykazaniami. Do tego miejsca tylko raz w roku wchodził arcykapłan.

Przed budynkiem świątyni był zbudowany ołtarz na którym składano Bogu ofiary ze zwierząt – zabijano je i w części lub całości spalano. Z zachowanych części ofiar urządzano ucztę, w której, jak wierzono, człowiek przeżywał swoją więź z Bogiem.

Dzieje Salomona i kolejnych królów opisane są w Księgach Królewskich. Po śmierci Salomona królestwo uległo podziałowi. Synem Salomona był Roboam, który utrzymał swoją władzę jedynie w pokoleniu Judy i w Jerozolimie. Mówimy o tym państwie Królestwo Judy lub Królestwo Południowe. Pozostałe plemiona (pokolenia), pod wodzą Jeroboama, utworzyły Królestwo Izraela lub Królestwo Północne. Czasem królestwa te sprzymierzały się ze sobą, czasem toczyły walki.

Królestwo Północne około 700 lat przed narodzinami Jezusa zostało podbite przez Asyrię a ludność uprowadzona do niewoli. Królestwo Północne, Królestwo Izraela, przestało istnieć. W miejsce uprowadzonego ludu sprowadzono inny, który dał potem początek Samarytanom, którzy w części przyjęli wierzenia Żydów.

Królestwo Południowe, Królestwo Judy, także upadło. Stało się to około 200 lat później. Potęgą, której ulegli okazała się Babilonia. Kraj podbito, Jerozolimę spalono, świątynię zburzono. Ukryta w tym czasie Arka Przymierza nigdy nie została odnaleziona. Lud uprowadzono do Babilonii. Mówimy o tym jako o Niewoli Babilońskiej.

Po kilkudziesięciu latach Babilonia upada a władcy Persji, którzy w miejsce Babilonii rządzą, pozwalają Żydom wrócić z wygnania a nawet przekazują środki na odbudowanie świątyni. Opisują to Księgi Ezdrasza i Nehemiasza.

Odbudowana świątynia jest skromniejsza niż ta z czasów Salomona. Nie ma już Arki, ale odbudowano Miejsce Najświętsze. Mimo tego, że nie było tam nic z rzeczy materialnych, to wierzono, że jest to miejsce szczególnej obecności Boga.

Po panowaniu Perskim, w czasie którego Żydzi cieszyli się względną wolnością przyszły czasy panowania Imperium Aleksandra Macedońskiego a potem greckiej dynastii pochodzącej od jednego z dowódców Aleksandra. W tym czasie, za panowania króla Antiocha IV, rozpoczęło się duże prześladowanie Żydów, którzy postawili zbrojny opór.

Ten czas nazywamy Powstaniem Machabeuszy. Nazwa pochodzi od Judy Machabeusza, który był jednym z dowódców Powstania. Powstanie przyniosło sukces i przez pewien czas Żydzi cieszyli się samodzielnością.

W końcu jednak przyszło panowanie Rzymu. Cesarstwo Rzymskie zapanowało nad całym Morzem Śródziemnym, zatem także nad terenami zamieszkałymi przez Żydów. Ten stan trwał, gdy narodził się Jezus. W tym czasie w Jerozolimie panował zależny od Rzymu król Herod Wielki.

Po jego śmierci jego królestwo uległo podziałowi na kilka mniejszych. Jerozolimą i w okolicznej krainie Judei zarządzali rzymscy urzędnicy zwani prokuratorami. Gdy Jezus

publicznie nauczał prokuratorem był Poncjusz Piłat. W krainie Galilei, na północy, gdzie mieszkało wielu Żydów, panował syn Heroda Wielkiego, Herod Antypas. Pamiętajmy jednak, że wszystko działo się pod kontrolą Rzymu.

## GEOGRAFIA

Ziemia Święta to wielość krajobrazów. Patrząc na mapę (zerknij na ostatnią stronę okładki) mamy na zachodzie Morze Śródziemne, potem występuje wąski pas nadmorskich nizin. Klimat jest tu umiarkowany, wilgotny, śródziemnomorski, z łagodnymi zimami i gorącymi latami.

W centralnej części Ziemi Świętej znajdują się pasma górskie. Najwyższym szczytem jest góra Hermon (2814 metrów) na północy. Te góry są często porośnięte lasami i oferują piękne krajobrazy.

Na wschodzie Ziemi Świętej rozciąga się głęboka dolina, przez którą licznymi zakrętami płynie rzeka Jordan. Jordan wpływa do Jeziora Galilejskiego (Tyberiadzkiego) a następnie z niego wypływa, płynąc dalej i kończąc swój nurt w Morzu Martwym. Morze Martwe to najbardziej zasolone jezioro na świecie. Jest to także najgłębsza na świecie depresja, czyli teren poniżej poziomu morza.

Na południu i w centrum Ziemi Świętej znajduje się Wyżyna Judejska. Dominuje tu krajobraz pustynny i górzysty, około 1000 metrów nad poziomem morza. Klimat Wyżyny Judejskiej jest umiarkowany, z gorącymi latami i chłodnymi zimami. Śnieg pojawia się bardzo rzadko, częściej ulewne deszcze.

Na południu Ziemi Świętej rozciąga się pustynia Negew. Jest to suchy i pustynny obszar, który charakteryzuje się małą ilością opadów i wysokimi temperaturami.

W sumie Ziemia Święta oferuje zróżnicowane krajobrazy i klimat, od wybrzeża Morza Śródziemnego po góry, doliny i pustynie. Mamy tu też bogactwo przyrody – rozmaitych roślin i gatunków zwierząt.

## KULTURA

Kultura Ziemi Świętej w czasach Jezusa była bogata i złożona, stanowiła mieszankę różnych religii, narodów i społeczeństw. Na lokalną społeczność żydowską oddziaływała kultura helleńska (grecka) i rzymska. Przypomnij sobie, że na krzyżu Jezusa powieszono tabliczkę gdzie słowa „Jezus Nararеńczyk, Król Żydowski" podano po hebrajsku, grecku i po łacinie.

Wiara w Boga, religia, odgrywała centralną rolę w życiu społeczności żydowskiej. Tę religię, opartą na Księgach Starego Testamentu, nazywamy judaizmem. Świątynia Jerozolimska

była najważniejszym miejscem kultu, a kapłanów i uczonych w Piśmie Świętym uważano za autorytety religijne. Modlitwa, składanie ofiar, przestrzeganie praw i praktyk religijnych były ważnymi elementami codziennego życia.

Poza Świątynią Jerozolimską ważnymi miejscami spotkań i kultu dla lokalnych społeczności były synagogi. Służyły one jako miejsca spotkań modlitewnych, miejsca nauczania i dyskusji nad Pismem Świętym.

W czasach Jezusa językiem dominującym w regionie był aramejski (zbliżony do hebrajskiego), ale w środowiskach bardziej przenikniętych kulturą hellenistyczną używano również greki. Język hebrajski był uważany za język święty. W tym języku spisywano Pismo Święte. Używano go głównie w liturgii.

Duże znaczenie w społeczeństwie żydowskim miała rodzina. Rodzice byli odpowiedzialni za wychowanie dzieci i przekazywanie tradycji religijnych. Małżeństwo i potomstwo były ważnymi i docenianymi wartościami społecznymi.

Społeczeństwo w Ziemi Świętej w tamtych czasach było hierarchiczne. Na szczycie znajdowali się kapłani i arystokracja, którzy mieli duże wpływy i bogactwa. Na niższym poziomie byli kupcy, rzemieślnicy i rolnicy. Istniała również klasa uboższa, w tym biedacy, wdowy i sieroty.

Społeczeństwo żydowskie było silnie związane z przestrzeganiem zasad moralnych i etycznych. Przestrzeganie Prawa Mojżeszowego było ważnym obowiązkiem, a uczciwość, szacunek dla starszych i sąsiedzkie relacje były cenione.

Rzemiosło i handel były ważnymi sektorami gospodarczymi w Ziemi Świętej. Rzemieślnicy wytwarzali różne produkty, takie jak tkaniny, meble, ceramikę i narzędzia. Handel odbywał się zarówno lokalnie, jak i z innymi regionami, w tym z Rzymem i innymi częściami Bliskiego Wschodu.

Bardzo ceniono edukację. Czytanie otwierało możliwość poznawania Pisma Świętego. Dzieci otrzymywały więc podstawową edukację w synagogach, gdzie uczono ich czytania, pisania i zasad religii. Starsze dzieci mogły być również posyłane do szkół rabinicznych, aby studiować Pismo Święte i tradycję religijną.

Należy też pamiętać, że naród żydowski nigdy się nie pogodził z faktem swojej politycznej zależności. Żywe były dążenia do wybicia się na niepodległość. Niezwykle ceniona była wolność wyznawania własnej religii.